

РОЗВИТОК БІБЛІОТЕКИ — ІНВЕСТИЦІЇ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

До Всеукраїнського дня бібліотек

Окреслюючи шляхи доступу до якісної освіти, варто окремо зупинитися на одному із визначальних напрямків — інформаційному супроводі освітньої діяльності.

Педагогічні інновації, оновлення і модернізація освіти потребують ґрунтовного інформаційно-методичного та інформаційно-бібліографічного супроводу. Модернізація змісту освіти вимагає перебудови усіх її складових компонентів, серед яких бібліотека займає особливе місце.

Розвиток інформаційної інфраструктури є одним із пріоритетних напрямків програми соціально-економічного розвитку нашого міста. Тож цілком виправданим є визнання досвіду формування системи інформаційної підтримки розвитку системи освіти міста під час обласного семінару завідуючих методичними кабінетами, який проходив у квітні 2004 року, кращим у Київській області. Проте поряд із значними досягненнями у даній сфері на сьогодні існує ряд проблем, які потребують вирішення.

В нинішніх складних соціально-економічних умовах доступ педагога до інформаційних ресурсів досить обмежений. Саме тому особливо важлива роль у функціонуванні освіти відводиться освітянським бібліотекам, які покликані надати науково-інформаційну підтримку освітній та самоосвітній діяльності учнів та педагогів, забезпечити доступ до інформаційних ресурсів освітянської галузі. Надаючи особливого значення бібліотекам навчальних закладів, зосереджуючи особливу увагу на модернізації змісту їх діяльності, підготовці бібліотекаря до роботи в умовах постійного оновлення освіти, міський відділ освіти постійно працює над формуванням оптимальної моделі інформаційно-бібліотечного супроводу навчально-виховної та методичної роботи навчальних закладів міста, зокрема через створення єдиного інформаційно-освітнього простору, як об'єктивно необхідної умови гарантованого доступу до якісної освіти.

Проблема створення єдиного регіонального інформаційно-освітнього простору актуалізована сучасною соціально-економічною ситуацією в місті, появою нових інформаційних і освітніх структур, зокрема Бібліотечно-інформаційного центру для дітей та юнацтва, загальноміського Бібліотечно-інформаційного центру та Центру інформаційних технологій.

Метою створення єдиного інформаційного простору є:

- якнайповніше сприяння засобами бібліотечно-інформаційної діяльності реалізації регіональної культурно-освітньої політики на міжвідомчій основі;
- забезпечення гарантованого та якісного інформаційного супроводу розвитку освітньої системи міста Славутича;

- формування (на основі вітчизняних, регіональних і місцевих першоджерел) галузевого ресурсу освітянської галузі;
- всебічне задоволення інформаційних потреб педагогів та учнів старшої школи, пов'язаних з навчальною, науково-дослідницькою, самоосвітньою та дозвільною діяльністю;
- формування бібліотечно-бібліографічної та інформаційної культури користувачів.

За ініціативою міського методичного центру розроблено систему спільної взаємодії із новоствореними структурами, засади якої унормовано Договором про спільні дії.

Ресурсною базою освітньої системи міста є освітянські бібліотеки, а саме: бібліотеки загальноосвітніх шкіл, бібліотека ліцею, бібліотека Центру професійного розвитку, бібліотека Навчального центру ЧДІЕУ та бібліотека міського методичного центру.

Незважаючи на непрості умови функціонування, бібліотеки навчальних закладів міста мають досить високий рейтинг серед шкільних бібліотек області, а бібліотека ЗОШ №4 (завідувача бібліотекою Наталія Іванівна Каменичкова) визнана кращою в Україні. Окрасою і неоціненним скарбом бібліотеки є її "Золотий фонд", сформований зусиллями батьківської громади "Наші діти". Унікальність колекції — у своєрідній ексклюзивності видань, якими інші книгозбірні Славутича похвалитися не можуть.

За результатами діяльності бібліотек, у минулому навчальному році рейтингову таблицю очолила бібліотека ліцею (директор Тетяна Олександрівна

ривна Нечай, завідувача бібліотекою Наталія Анатоліївна Свиріденко).

Засобом поступового переходу від стабільного функціонування до розвитку бібліотеки є порівняно високий кадровий потенціал бібліотечних працівників, їх готовність до постійного фахового зростання. Бібліотекари навчальних закладів не зупиняються на досягнутому, знаходяться в постійному пошуку шляхів удосконалення своєї діяльності, активно долучаються до питань модернізації навчально-виховного процесу, займають вагомe місце в системі освіти міста.

Проте на сьогодні самовіддана праця бібліотечних працівників закладів освіти досі належним чином не поцінована. Гадаю, на часі вирішити питання встановлення законодавчо-закріплених доплат та виплат матеріальної допомоги на оздоровлення бібліотекарям навчальних закладів. Вагомим аргументом даного рішення може стати аналіз результативності діяльності бібліотек, зокрема кількісних та якісних показників, який засвідчує невідповідність кількості штатних одиниць обсягам виконуваних робіт.

Ресурсна база бібліотек навчальних закладів складається з двох структурних одиниць: основного фонду (галузевої та художньої літератури) та фонду навчальної літератури. Загалом фонди бібліотек навчальних закладів складають понад 167 тис. одиниць, у тому числі 86 495 примірників підручників та навчальних посібників (що складає 52%).

Поповнення ресурсної бази здійснюється за рахунок надходжень через централізоване забезпечення від Міністерства освіти і науки України, за рахунок надходжень від міського відділу освіти та за рахунок добровільних акцій.

Шкільна навчальна література фінансується державою і надходить до бібліотек централізовано, відповідно до реальних контингентів учнів.

Повнення основних фондів бібліотек закладів освіти методичною, художньою, науково-популярною та довідковою літературою здійснюється, в основному (35%), на благодійних засадах через обмінно-резервні фонди Національної парламентської бібліотеки України, за сприяння шкільних фондів батьківських громад та частково за кошти, виділені з місцевого бюджету, на які придбано літератури, що становить 10% (друкування методичних матеріалів та передплата періодичних видань). 12% нової літератури надійшло централізовано за рахунок державного бюджету.

Поряд з цим з кожним роком прискорюється процес старіння наявних книжкових фондів. За умов відсутності фінансування витрат на поповнення бібліотек новими виданнями, без суттєвого оновлення інформаційних ресурсів важко уявити можливість виконання завдань, покладених на бібліотеку в умовах реформування і модернізації змісту освіти. Адже ефективну освіту можна отримати лише при гарантованому інформаційному забезпеченні. Інформаційний супровід модернізації освіти повною мірою не вирішує і передплата періодичних видань. Розширення асортименту педагогічних та пізнавальних видань, постійне зростання цін на їх передплату, а також обмеження суми бюджетних асигнувань не дає можливості кожній бібліотеці мати у своїх фондах усі необхідні видання, або хоча б передплатити весь репертуар освітніх видань методичним центром.

Дискусія щодо подолання невідповідності між зростаючими інформаційними потребами педагогів та рівнем їх задоволення в умовах сучасної бібліотеки надихнула учасників семінару-практикуму "Бібліотека навчального закладу — центр пізнавальної та науково-педагогічної інформації" на плідну роботу в творчих групах за проектною технологією щодо створення та захисту проєкту "Інформаційний центр школи". Результат проєктної діяльності — створення на базі методичного кабінету та читальної зали бібліотеки ЗОШ №4 Центру доступу до науково-педагогічної інформації. Зосередження в одному місці методичної літератури, фахових періодичних видань, матеріалів передового педагогічного досвіду максимально наближує інформаційний освітянський ресурс до потреб педагогів, а компетентна консультативна діяльність бібліотекаря сприяє його ефективному використанню.

Наступна серйозна проблема — досить незадовільне матеріально-технічне забезпечення навчальних бібліотек.

Проблема номер один — комп'ютеризація бібліотек навчальних за-

кладів. В чотирьох із семи бібліотек (ЗОШ №2, ліцей, ЦПР, ММЦ) є комп'ютери, проте вони не мають відповідного програмного забезпечення, що унеможливило процес автоматизації основних бібліотечних процесів, створення власних інформаційних продуктів, а відтак, не дозволяє використовувати їх в якості ресурсу для інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів.

Незважаючи на те, що в кожному навчальному закладі є вихід до мережі Інтернет, жодна з бібліотек не має змоги надавати своїм користувачам можливість доступу для самостійного пошуку і використання інтернет-ресурсів.

Своєрідним інформаційно-методичним і координуючим центром інформаційних ресурсів освітянської сфери міста є бібліотека міського методичного центру. Створена одночасно із заснуванням міського відділу освіти і методичного кабінету в 1988 році, бібліотека знаходиться в постійному пошуку шляхів модернізації змісту своєї діяльності, спрямованої на забезпечення освітніх запитів та інформаційних потреб педагогів.

Бібліотека є обов'язковим структурним підрозділом методичного центру, а тому всі стратегічні освітні завдання, які належить вирішувати методичній службі, трансформуються в завдання та діяльність бібліотеки.

Як спеціальний центр науково-педагогічної інформації, бібліотека методичного центру пропонує до послуг користувачів понад 6 тис. примірників наявного фонду шкільних підручників, науково-педагогічної, психологічної, методичної літератури, видань з різних галузей знань, друкованої продукції методичного центру та недокументованих матеріалів передового педагогічного досвіду. Бібліотека передплачує 98 назв періодичних загально-педагогічних та фахових видань України та Росії.

Порушуючи проблему інформаційної підтримки освіти, слід окремо зупинитися на проблемі забезпечення навчального процесу підручниками. Незважаючи на значне державне фінансування випуску шкільних підручників, рівень забезпечення ними учнів міста залишається досить низьким і становить 64%. Особливо гостро відчувають нестачу навчальних книжок учні 5 — 9 класів (60%), зокрема 5-ті класи — 38%, 6-ті — 50%, 7 — 11 класи з російською мовою навчання (50 — 56%). Доводиться використовувати підручники, 5-річний термін використання яких давно завершився. Така непростя ситуація із забезпеченням підручників виникла у зв'язку з переходом загальноосвітньої школи на новий зміст і 12-річний термін навчання. Згідно з відповідною постановою Кабінету Міністрів України, підручники відруковуються поетапно (2004 рік — для 4-х класів, 2005-й — для 5-х класів і т. д.) З огляду на це, звертаємося з особливим проханням до батьківської громадськості з розумінням ставитися до ситуації, що склалася.

На нашу думку, для подолання окреслених проблем слід вирішити такі питання:

- фінансування витрат на поповнення бібліотек навчальних закладів та бібліотеки міського методичного центру новою методичною, художньою, науково-популярною та довідковою літературою;
- матеріально-технічне забезпечення бібліотек, забезпечення комп'ютерною та множинною технікою, створення інтернет-місць;
- підвищення статусу бібліотечного працівника навчального закладу, стимулювання його праці через запровадження надбавок і доплат до заробітної плати;
- введення додаткової штатної одиниці для роботи з фондом шкільних підручників.

Зважаючи на досить обмежені можливості місцевого бюджету щодо фінансування бібліотек навчальних закладів, користуючись нагодою святкування Всеукраїнського дня бібліотек, звертаємося до всіх успішних людей, підприємств, фірм і організацій, котрим не байдужі проблеми освіти, інтелектуального зростання молодого покоління, котрим зрозуміла і прийнятна філософія меценатства, — ми чекаємо на вас!

Л.А.КОЛОСАЙ, методист методичного центру міського відділу освіти